ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά μαθήματα ΠΠ

Αρχαία Ελληνική Ιστορία

Ενότητα 1: Εισαγωγή

Αγγελική Σύρκου
Τμήμα Φιλολογίας

CC BY NC SA

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

- η εξοικείωση με τις ιστορικές περιόδους και η ένταξη των σημαντικότερων γεγονότων σε αυτές.

Περιεχόμενα ενότητας

- Η ενότητα περιλαμβάνει παρουσίαση των βασικών όρων που αφορούν την αρχαία ελληνική ιστορία (ιστορικές περίοδοι), αναφορά στους τρόπους και στα υλικά γραφής, καθώς και στα τρία είδη πηγών, στις οποίες στηριζόμαστε για την γνώση της αρχαίας Ελλάδας (αρχαιολογικά δεδομένα, γραπτές πηγές, αρχαίοι Έλληνες ιστορικοί)

Εισαγωγικές έννοιες

Γιατί την Ιστορία;

«Αφού ένας από τους κύριους σκοπούς της παιδείας είναι να μυήσει τον νέο άνθρωπο στα αγαθά του ανθρώπινου πολιτισμού και να τον κάνει να συνειδητοποιήσει την αξία που έχει ο ίδιος σαν άνθρωπος, εξέχουσα θέση μέσα στο πρόγραμμα πρέπει να έχει το μάθημα που δείχνει παραστατικά τους αγώνες και τις κατακτήσεις του ανθρώπινου γένους και των μεγάλων φυλετικών ομάδων του κατά τη διαδρομή των αιώνων στη σφαίρα και του υλικού, αλλά κυρίως του πνευματικού πολιτισμού.

Γιατί την Ιστορία;

Καλλιεργεί, εξευγενίζει, υψώνει την εθνική συνείδηση των νέων, παράλληλα προς το αίσθημα που ολοένα θα αποσαφηνίζεται μέσα τους, ότι είναι πολίτες του κόσμου, αλληλέγγυοι με τους συνανθρώπους των και συνυπεύθυνοι για το μέλλον και την τύχη της ανθρωπότητας ολόκληρης. Στο Ιστορικό μάθημα θα διδαχτεί ο νέος τη ζωή του έθνους του από τότε πού πρωτοεμφανίζεται στον ιστορικό στίβο έως σήμερα, τούς μόχθους και τις θυσίες που έκανε για να βεβαιώσει τον εαυτό του, για ν' αναδείξει την ιδιοτυπία του, για να καλυτερέψει τούς όρους και τις μορφές της ύπαρξής του.

Γιατί η Ιστορία;

Εκεί θα γνωρίσει τους εθνικούς άθλους και τις εθνικές δυστυχίες, τους εκλεκτούς ανθρώπους και τα μεγάλα συμβάντα του φυλετικού του παρελθόντος, και συνειδητά πια θα νιώσει να εντάσσεται μέσα στην εθνική του οικογένεια (οι νεκροί είναι τα στηρίγματα και οι συνεκτικοί της δεσμοί περισσότερο από τους ζωντανούς) — θα αισθανθεί ότι το ίδιο παρελθόν όπως και ή ίδια μοίρα τον ενώνει με τους ομοεθνείς του» .

Ευ. Παπανούτσος

Γιατί η Ιστορία;

«ΟΛΒΙΟΣ ΟΣΤΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΗΣ ΕΣΧΕ ΜΑΘΗΣΙΝ»

Είναι ευτυχής εκείνος που γνωρίζει την ιστορία.

Ευριπίδης (480-406 π. Χ.)

Αρχαία Ελληνική Ιστορία: Ιστορικοί χρόνοι

- Μεταβατικοί χρόνοι ή γεωμετρική εποχή (1100-800 π. Χ.)
- Αρχαϊκή εποχή (800-479 π. Χ.)
- Κλασικά χρόνια (500-323 π. Χ.)
- Ελληνιστικοί χρόνοι (323-146 π. Χ.)

Περίοδοι της Προϊστορίας

- Εποχή λίθου … - 3000 π. Χ.
  - παλαιολιθική & μεσολιθική εποχή … - 6500 π. Χ.
  - νεολιθική εποχή 6500-3000 π. Χ.

- Εποχή χαλκού 3000-1100 π. Χ.

Εποχή χαλκού (3000 – 1100 π. Χ.)

Ελλάδα

- **Μινωικός πολιτισμός** (προανακτορική περίοδος 7000 -2000 και ανακτορική 2000- 1470 π. Χ.)
- **Κυκλαδικός πολιτισμός** (3200-1100 π. Χ.)
- **Μυκηναϊκός πολιτισμός** (1700 -1100 π. Χ.)

Μέση Ανατολή («εύφορη ημισέληνος»)

- Σουμέριοι
- Βαβυλώνιοι
- Αιγύπτιοι
- Εβραίοι
- Φοίνικες
- Χετταίοι

Μεταβατικοί χρόνοι (1100-800 π. Χ.)

Ελληνικός κόσμος

- 1100 -800 π. Χ. : πτώση Μυκηναϊκού πολιτισμού → αναστάτωση αλλά και γονιμότητα.
- 1ος αποικισμός.
- διαμόρφωση Ομηρικών επών.
- επινόηση αλφαβήτου.

Από τη Γραμμική Β΄ στο αλφάβητο

- Η αρχαιότερη ελληνική γραφή είναι η **Γραμμική Α΄** (75 σύμβολα) από τον 17ο έως τον 15ο αιώνα)
- Η **Γραμμική Β΄** (εξέλιξη της Γραμμικής Α΄) (89 σύμβολα) από τον 15ο έως τον 12ο αιώνα
- Τον **8ο π. Χ.** αιώνα οι Έλληνες υιοθετούν το φοινικικό αλφάβητο.
- Οι αρχαιότερες ελληνικές επιγραφές γραμμένες στο αλφάβητο χρονολογούνται τον 8ο π. Χ. αιώνα.

Τρόποι γραφής μετά τον 8ο π. Χ. αιώνα

- Συνεχής κεφαλαιογράμματη γραφή, χωρίς κενά
- Οι πρώτες επιγραφές είναι γραμμένες από δεξιά προς αριστερά
- Στην συνέχεια βουστροφηδόν σύστημα
- Μετά από αριστερά προς δεξιά
- Αλλά και προς κάθε κατεύθυνση ανάλογα με το διαθέσιμο χώρο

Αρχαϊκή γραφή σε επιτύμβια πλάκα της Θήρας.

Δείχνει το "ΚΗ" στη θέση του "Χ", και το "Μ" στη θέση του "Σ". Περιέχει τα εξής ονόματα: ΡΕΚΜΑΝΟΡ" (Ρηξάνωρ), ΑΡΚΗΑΓΕΤΑΜ (Ἀρχαγέτας), ΠΡΟΚΛΕΜ (Πρόκλης), ΚΛΕΑΓΟΡΑΜ (Κλεαγόρας), ΠΕΡΑΙΕΥΜ (Περαίευς).

(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thera_Arkhagetas_inscription.svg)

Επιγραφή της Νικάνδρης από τη Δήλο (7ος π.Χ. αιώνας)

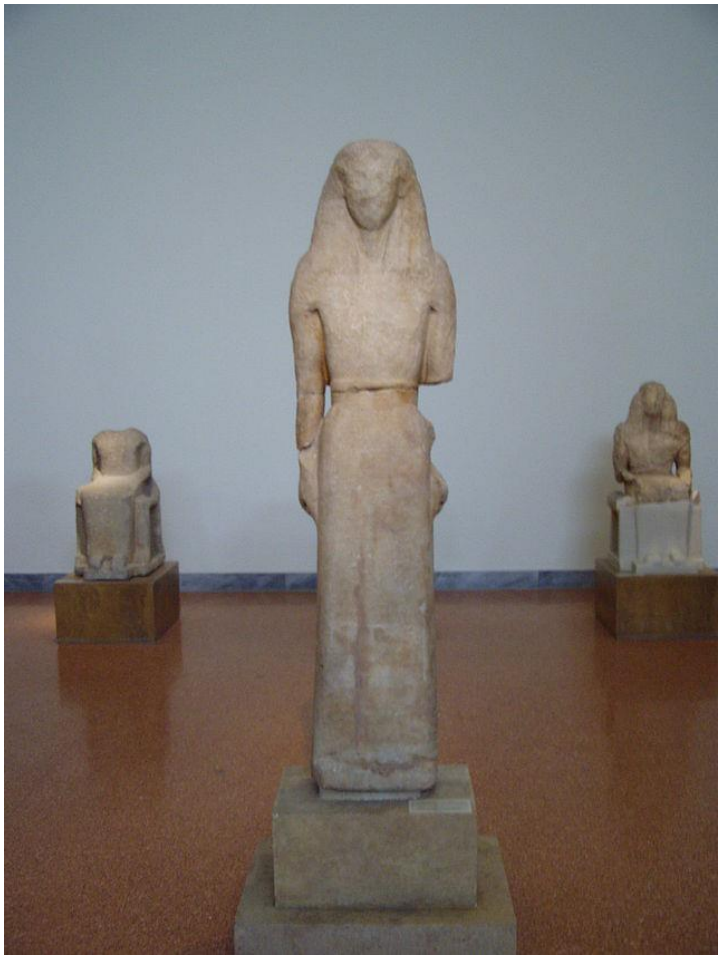

- ΝΙΚΑΝΔΡΗ Μ ΑΝΕΘΕΚΕΝ ΗΕΚΗΒΟΛΟΙ ΙΟΧΕΑΙΡΗΙ ϘΟΡΗ ΔΕΙΝΟΔΙΚΗΟ ΤΟ ΝΑhΣΙΟ ΕhΣΟΧΟΣ ΑΛΗΟΝ ΔΕΙΝΟΜΕΝΕΟΣ ΔΕ ΣΑΣΙΓΝΕΤΗ ΦhΑhΣΟ Δ ΑΛΟΧΟΣ Ν[ΥΝ] (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Statue_of_Nikandre.jpg)

Οινοχόη Διπύλου (720 π. Χ. περίπου)

Η αρχαιότερη ελληνική επιγραφή γραμμένη στο αλφάβητο.
(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dipylon_Inscription.JPG)

Υλικά γραφής κατά την αρχαιότητα

Υλικά γραφής:

- πέτρες, μέταλλα, πηλός
- πάπυρος
- περγαμηνή
- χαρτί

Σχήμα βιβλίου

1. Κύλινδρος μέχρι τον 2ο -3ο μ. Χ. αιώνα κατά κανόνα το υλικό ήταν ο πάπυρος

2. Κώδικας από περγαμηνή

Υπάρχουν και κύλινδροι από περγαμηνή όπως και κώδικας από πάπυρο

Ο πάπυρος

Το φυτό πάπυρος.

(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kew.gardens.papyrus.plant.arp.jpg)

Πάπυροι

Σπάραγμα από τον πάπυρο του Δερβενίου (4ος αι. π. Χ.). (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Derveni-papyrus.jpg)

Κύλινδροι

Τμήμα του λεγόμενου «Κυλίνδρου του Ιησού του Ναυή» (10ος αι. μ. Χ.)
(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Derveni-papyrus.jpg)

Αρχαϊκή εποχή (800-500 π. Χ.)

- 2ος αποικισμός
- εξέλιξη πολιτευμάτων
- πόλη-κράτος (ριζική καινοτομία)

Κλασικά χρόνια (500 π.Χ.-323 π. Χ.)

- περσικοί πόλεμοι (ιωνική επανάσταση 499 π. Χ., ναυμαχία Λάδης 494 π. Χ., εκστρατεία Μαρδόνιου 492 π. Χ., Μαραθώνας 490 π. Χ., Θερμοπύλες –Σαλαμίνα 480 π. Χ.)
- τέχνη και πολιτισμός

Κλασικά χρόνια (500 π.Χ.-323 π. Χ.)

- Αθήνα – Συμμαχία Δήλου 478 π. Χ → αθηναϊκή ηγεμονία, λειτουργία πολιτεύματος –δημοκρατία, αθηναϊκή κοινωνία
- Σπάρτη – θεσμοί, πολίτευμα, κοινωνία
- Πελοποννησιακός πόλεμος (431-404 π. Χ.)
- Κυριαρχία Θήβας (Πελοπίδας, ιερός λόχος, Επαμεινώνδας), 371 π. Χ νίκη στα Λεύκτρα, 362 π. Χ νίκη στη Μαντινεία

Κλασικά χρόνια (479 π.Χ.-323 π. Χ.)

- Κράτος Μακεδονίας: Φίλιππος (… - 336 π. Χ)
- Αλεξάνδρου εκστρατεία (334-323 π. Χ.), Γρανικός 334 π. Χ, Ισσός 333 π. Χ, Γαυγάμηλα 331 π. Χ
- Πολιτισμός και τέχνη κλασικών χρόνων

Οι πηγές της αρχαίας ιστορίας

- **Η ιστορία πέρα από την αναφορά προσώπων και συνθηκών προχωρεί σε τεκμηριωμένη ερμηνεία γεγονότων.**
- Η **πρόοδος** στο εσωτερικό των επιστημών → **αναστάτωση** στο πεδίο της γνώσης
- Τα μέσα **εκλεπτύνθηκαν** και **εμπλουτίστηκαν** (π.χ. προσοχή στην παράδοση, στηριζόμαστε στην εθνολογία, εντάσσουμε τη φιλοσοφική σκέψη στο κοινωνικό πλαίσιο)
- Τα **αρχαιολογικά ευρήματα** → ανανέωση των αντιλήψεων
- Όμως η αφθονία των πηγών **δεν μας έκανε να γνωρίζουμε σε βάθος τον πολυσύνθετο αυτό πολιτισμό**. → **η διείσδυση στο διανοητικό σύμπαν των αρχαίων Ελλήνων είναι δύσκολη προσπάθεια**

Πηγές της Ιστορίας

- Τα αρχαιολογικά δεδομένα
- Οι γραπτές πηγές
- Οι Έλληνες ιστορικοί

1. Τα αρχαιολογικά δεδομένα

Η αρχαιολογία, σχετικά πρόσφατη επιστήμη, αναπτύχθηκε στην Ελλάδα και την Ευρώπη στο τέλος του 19ου αιώνα:

Σλήμαν → Τροία (1874) και Μυκήνες (1870)

Έβανς → εντάσσει την Κρήτη σε μια ιστορική συνέχεια

1. Ποια είναι τα ντοκουμέντα της αρχαιολογίας; Μια από τις δυσκολίες της έρευνας είναι οι προτεραιότητα στα τεκμήρια (π.χ. κεραμική)
2. σε ποιο στάδιο βρίσκεται σήμερα η ελληνική αρχαιολογία;
   - Οι πρώτες ανασκαφές στην Ελλάδα υστερούσαν λόγω της έλλειψης προσοχής κατά την εργασία
   - Οι νεώτερες μετατοπίζουν το ενδιαφέρον στην ανάδειξη λεπτομερειών π.χ. εργαστήρια, τόποι λατρείας, ταπεινές κατοικίες…)

1. Τα αρχαιολογικά δεδομένα

3. οι διάφοροι τύποι των ανασκαφών

- «ανοιχτοί χώροι» (κυρίως κατοικίες)
- «κλειστοί χώροι» (σκόπιμη τοποθέτηση αντικειμένων)

Κνωσός

Ο πρώτος που ανέσκαψε την Κνωσό ήταν ο Ηρακλειώτης έμπορος και αρχαιοδίφης, ο Μίνως Καλοκαιρινός, το 1878. Το 1903 ο Έβανς έφερε στο φως ένα μέρος του ανακτόρου. (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Minoan_Palace_of_Knossos.jpg)

Μυκήνες

Η χρυσή νεκρική μάσκα γνωστή ως «Μάσκα του Αγαμέμνονα», βρέθηκε στον Τάφο Ε στις Μυκήνες από τον Ερρίκο Σλήμαν (1876) (16ος αιώνας π. Χ., Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας) (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:MaskAgamemnon.png)

2. Οι γραπτές πηγές

Η φιλολογική κληρονομιά καταγράφηκε στην Αναγέννηση χάρη στην άνθηση της τυπογραφίας.

- **Γραπτές πηγές → α. κείμενα αρχαία, μεσαιωνικά, βυζαντινά**

  → β. πάπυροι και επιγραφές

- α. Η εξαφάνιση του ενός ή του άλλου συγγραφέα ήταν αποτέλεσμα κάποιων επιλογών ή τυχαίο γεγονός;

  U. von Wilamowitz: **στους ρωμαϊκούς χρόνους** γινόταν επιλογή κλασικών συγγραφέων για τη διδασκαλία στα σχολεία.

- «Βιβλίο» (κύλινδρος) ακριβό για να το αγοράσει κάποιος → **οι άνθρωποι του λαού** στηρίχτηκαν στην **προφορική παράδοση** ως κύρια πηγή της λογοτεχνίας.

2. Οι γραπτές πηγές

- **Αρχειοφυλακεία ή βιβλιοθήκες** → φύλαξη εγγράφων και κειμένων
- **Βιβλιοθήκη Αλεξάνδρειας** (1η πυρκαγιά 47 π. Χ., τέλος 4ου μ. Χ. και 3η καταστροφή με την αραβική κατάκτηση)
- **Βιβλιοθήκη Περγάμου**
- **Χειρόγραφα** → ευπαθή, ακριβά, γράφονταν κατά παραγγελία και η διαιώνιση απαιτεί την ύπαρξη αναγνωστών
- **Κώδικας** (επικράτηση περγαμηνής → γνωστή από τον 5ο αιώνα, Ηρόδοτος). Το πέρασμα από τον κύλινδρο στον κώδικα επιφέρει απώλειες, γιατί, όσα έργα θεωρήθηκαν δευτερεύοντα, δεν διασώθηκαν.

2. Οι γραπτές πηγές

- ***Επικράτηση χριστιανισμού*** → αλλαγή στην αντιμετώπιση της φιλολογικής κληρονομιάς → άσκηση λογοκρισίας (Άγιος Ιερώνυμος ή Αυγουστίνος)
- Στη **Δύση** σκοταδισμός από 550-750 μ.Χ. - 8ος αιώνας → εκδόσεις και κριτική
- Στην **Ανατολή** → 7ος αιώνας εικονομαχική κρίση στην Κωνσταντινούπολη

  → 8ος αιώνας εμφάνιση νέων διανοουμένων → Φώτιος

  → 9ος μικρογράμματη → μεταχαρακτηρισμός χειρογράφων

  → 10ος αιώνας ***Σούδα*** (παρά τις ανακρίβειές του είναι σπουδαίο, γιατί οι συγγραφείς του είχαν πρόσβαση σε πλήθος πηγών που σήμερα είναι χαμένες).

2. Οι γραπτές πηγές

- **10ος -15ος αιώνας**: προτιμάται ο Όμηρος ενώ οι λυρικοί ποιητές, οι ιστορικοί ή λογογράφοι δεν υπάρχουν παρά μόνον σε ένα χειρόγραφο.
- **11ος αιώνας:** Αναγέννηση με Μιχαήλ Ψελλό → διάδοση κλασικών κειμένων (και με την υποστήριξη της Άννας της Κομνηνής). Ο Ευστάθιος Θεσσαλονίκης → μελετά Όμηρο, Πίνδαρο, Σοφοκλή
- **άλωση 1204** → καταστροφή Κωνσταντινούπολης, βιβλιοθήκης και χειρογράφων μοναδικών
- Στη **Δύση** → 14ος αι. Πετράρχης
- 2ο μισό 15ου αι. → έκρηξη ανθρωπιστικών επιστημών, λόγω τυπογραφίας και σοβαρά σχόλια στα αρχαία κείμενα (τα ελληνικά κείμενα δυσκόλευαν τους δυτικούς)
- **1453** → Έλληνες πρόσφυγες στη Βενετία → συνύπαρξη αρχαίων και λατινικών κειμένων

β. επιγραφές και πάπυροι (η ενταφιασμένη γραφή)

- **Επιγραφές** → δίνουν πληροφορίες για όλο τον ελληνικό κόσμο, απομάκρυνση από την αθηνοκεντρική αντίληψη
- **Πάπυροι** →
  - **Έγγραφα** (αναφορά στη ζωή, διοίκηση, σχέσεις)
  - **Φιλολογικοί (***Ιχνευτές* Σοφοκλή, Ανώνυμο Οξυρύγχου, *Αθηναίων πολιτεία*,Αριστοτέλη, *Δύσκολος* Μενάνδρου, *Ωδές* Βακχυλίδη)

3. Έλληνες ιστορικοί

Ηρόδοτος (495 - 425π. Χ.) «ο χρόνος δε θα σβήσει τα μεγάλα και θαυμαστά έργα των ανθρώπων» αλλά και τις αιτίες των μηδικών πολέμων που γίνονται το θέμα της 1ης μελέτης της σύγχρονης ιστορίας.

- Τοποθετείται σε ένα επίπεδο παγκόσμιας ιστορίας και αρνείται να ασχοληθεί με απόμακρες εποχές
- Ερευνά **αιτίες και αλληλουχίες** και αναζητά **αυτόπτες μάρτυρες**
- Είναι ο **πατέρας της εθνογραφίας**
- Διέθετε οξύτατη παρατηρητικότητα και συνείδηση της σχετικότητας των αξιών και της εξάρτησης από τις συνήθειες
- Δεν υποτιμά τους βαρβάρους αλλά αναλύει τους μηχανισμούς που έδωσαν τη νίκη στους Έλληνες και καταδεικνύει την πολιτική υπεροχή της πόλης κράτους (Έλληνες πιστοί στους νόμους –βάρβαροι στο μονάρχη) αλλά συχνά μεροληπτεί και του λείπει η μεθοδικότητα

3. Έλληνες ιστορικοί

Θουκυδίδης ο Αθηναίος (460 -398 π. Χ.)

- Σταματά το έργο του στο έτος 411 π. Χ.
- Αυστηρός και λεπτολόγος (τα όρια της γνώσης θέτουν και τα όρια της ιστορίας)
- Κατάρτιση σωστού χρονολογικού πλαισίου
- Κριτική αντιμετώπιση πηγών (προφορικών μαρτυριών)
- Ακρίβεια και πλούτος μαρτυριών

3. Έλληνες ιστορικοί

Θουκυδίδης ο Αθηναίος (460 -398 π. Χ.)

- Αποκρούει το υπερφυσικό στοιχείο (θεούς) και τις θεϊκές παρεμβάσεις
- Ομολογεί την άγνοιά του σε περιπτώσεις αριθμών
- Δόμηση της ιστορίας → ξεχωρίζει νόμους της πολιτικής συμπεριφοράς
- Ερμηνεύει και δεν περιγράφει
- Ξεδιαλύνει τη λογική των πράξεων και αναλύει τους βαθύτερους μηχανισμούς
- Έργο αυστηρό με γλώσσα φιλολογική

3. Έλληνες ιστορικοί

Ξενοφών (428-355 π. Χ.)

- ***Η Ανάβαση,*** περιγράφει την εκστρατεία των Ελλήνων μισθοφόρων στην υπηρεσία του Κύρου (409-399 π. Χ.)
- ***Ελληνικά,*** περιλαμβάνει την ιστορία της Ελλάδα από το 411-362 π. Χ. (λέγεται ότι χρησιμοποίησε τις σημειώσεις του Θουκυδίδη)

Θεόπομπος ο Χίος (γεν. 380 π. Χ. ?)

- Συμπλήρωσε την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου 411-394 π. Χ.
- Φιλιππικά

3. Έλληνες ιστορικοί

Έφορος (4ος αι. π. Χ.)

- Προσπάθησε να γράψει μια παγκόσμια ιστορία ξεκινώντας από την ελληνική προϊστορία

Ανώνυμος Οξυρύγχου (αρχές 4ου αι. π. Χ.)

- Τους δόθηκε ο τίτλος ***«Ελληνικά της Οξυρύγχου***». Ξεκινά από το 411 -390 π. Χ. μεθοδικό έργο που ακολουθεί την παράδοση του Θουκυδίδη

3. Έλληνες ιστορικοί

Φίλιστος από τις Συρακούσες -(περίπου 430 π. Χ. -356 π. Χ.)

- *Ιστορία της Σικελίας*

Κτησίας ο Κνίδιος (5ος -4ος αι. π. Χ.)

- ***Περσικά*** και ***Ινδικά***

Τίμαιος ο Ταυρομένος

- Έγραψε την ιστορία της Σικελίας και της δυτικής Μεσογείου

3. Έλληνες ιστορικοί

Πολύβιος ο Μεγαλοπολίτης (210-125 π. Χ. περ.)

- 2 καρχηδονιακοί πόλεμοι (ακριβής, συγκροτημένος, είχε σκεφτεί τα προβλήματα της ιστορικής μεθόδου)

Διόδωρος ο Σικελιώτης (1ος π. Χ.)

- Έγραψε ιστορία (τεράστιο και ακατάστατο έργο που διασώθηκε!)

Στράβων (65 π.Χ. -20 μ. Χ.)

- **Ιστορία,** συνέχεια της ιστορίας του Πολύβιου
- ***Γεωγραφία,*** αυτή έχει σωθεί

Παυσανίας (2ος μ. Χ.)

- ***Περιήγηση της Ελλάδας***

Βιβλιογραφία

- Mosse, Cl. – An. Schnapp – Gourbeillon, *Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας* (2000-31 π. Χ.), Μτφρ. Λ. Στεφάνου. Αθήνα, εκδ. Παπαδήμα 2010.
- Guarducci, Marg., *Epigrafia Greca*, Roma 1967 - 1969
- Jeffery, L.H. – A. Johnston, *The Local Scripts of the Archaic Greece* (2nd ed.), London 1990.

Τέλος Ενότητας

BY NC SA

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ 2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης